

א. שם גמרא:
ב. * טור סט:
ג. צ"י [קמ, ז ד"ה ומיהו]
(והרוקח) [יז] כל ז' סימן
ד. כ, ג: [ז]

כא שלא מחמת הסעודה. פירוש, שאין אוכלין לשנוע (ס"ח) אלא
לתענוג, להקל מכוזב מאלל (ברכות מהר"ם סימן טו):
כב מעונים ברכה. כן כתבו רבינו ירוחם [גמיר טו ח"ה] והטור
[קמ, ח] והרא"ש [ברכות פ"ו סימן ל]. ונראה לי שאלא להם זה ממה
שכתבו בגמרא ושם מה, [ז] אין לך
דבר שטעון ברכה לפניו ולא לאחריו
אלא פת הבאה בכסנין בלבד,
וסבירא להו דמיירי תוך הסעודה
לקנות, ולחמניות בכלל (וכן כתב
הגהות מיימוניות ברכות סוף פרק
ד' אות ט). וא"כ כל מיני פת
הנוזרים בסעיף ז' טעונים ברכה
תוך הסעודה כשאוכלין לקנות, וכן

הגהות והערות

- [טז] ש"פ ברכות מה, ב
ועיין ר"ש סימן קעו:
[י] עיין צ"ח המונח להלן
שפירש כן צ"י:
[יא] עיין צ"ח קמ, ז ד"ה
לחמניות:
[יב] ב"ה דפ"ר נחלק
לסעיפים:
[יג] ב"ה בכל דפ"ר.
זממדות למנרג מרכ"ח
כתוב - ומשום הכי:
[יד] תוספת מהדורת
אמ"ד ח"פ:
[טו] ליתא ברוקח, וגם
צ"י לא הביאו בשם הרוקח:
[טז] עיין שם בשלל אברהם
אות ה-:

(י) ואי אכיל' להו בתוך הסעודה כו'. דין זה הוא גם צפת
הבא בכסנין נקט לפני זה, וכמו שכתב בהדיא צ"י [קמ, ז ד"ה
כתוב] בשם שצלי [ה] לקט [גמיר טו ח"ה] והטור
כדין לחמניות, נראה דלרבותא כתבו כן, דלחמניות מסתבר טפי
דליהו מחמת סעודה מפת הבא
בכסנין, דהא שם לחם עליהם,
ואפילו הכי אין ברכת הפת פוטר
את ברכה ראשונה שלפניהם, קל
וחומר צפת הבא בכסנין. וצמדכי
פרק ילד מצרכין [ברכות רמז קלו]
מלינו הסבירא איפכא, דכתב בשם
רבינו מאיר דלחמניות יליף צקל
וחומר מכסנין דלר"ך ברכה לפנייהם
צתוך הסעודה. וכתב שם דהקל וחומר הוא דמה כסנין שאם קצב
מצרך המוציא אפילו הכי אין פת פוטרמו כו'. לכאורה תמוה, דהא
גם גבי לחמניות שהם נילוש אמרינן בגמרא [שם מה, ח] דאי קצב
סעודה מצרך המוציא. ונראה פירוש דלענין נילוש היה ספק אם
הוא פירוש לחמניות או לא, ועל כן יליף קל וחומר מכסנין דלדברי
הכל מהני קציעות. והא דפשיט ליה בכסנין טפי מלחמניות הוא
כיון (ס"ח) דלהרי"ף מוכר דין ברכות צורא מיני מזונות לענין כסנין,
ויליף לחמניות מהם. ואעתיק לשון הרי"ף [שם ג, א] ו"ל, ומסקנא
היכא דאכיל להו צתורת כסנין צתחלה מצרך צורא מיני מזונות
ולבסוף ולא כלום, והיכא דאכיל להו צתורת קציעות מצרך עליה
המוציא ושלש ברכות, דאמר רב יהודה אמר שמואל לחמניות מצרכין
עליהם המוציא ואוקימנא דקצב עלייהו, עכ"ל. ציארור דבריו, דאם
אכל אותם מעט שלא דרך קציעות סעודה, ממילא הוא צתורת
כסנין, או אין מצרך עליהם המוציא אלא צורא מיני מזונות. אבל
אם קצב עלייהו סעודה בפני עצמן, מצרך המוציא כדאיחא בגמרא
לענין לחמניות דקצב סעודה עלייהו מצרך המוציא, ממילא מצורא
דאם אוכל מעט אפילו צתוך הסעודה מצרך צורא מיני מזונות,
דהא לא שייכי לסעודה, והוי ממש כדין פירות דבסימן קע"ז [פעיף
ג]. ואין דין זה תלוי צדעתו כלל אלא היאך הוי האכילה לרוב

הגהות הסמו"ע

קסח סעיף ח מעונים
ברכה לפנייהם. בורא מיני
מזונות:

כתבו תלמידי רבינו יונה [שם כט, א ד"ה ואמרינן]. והא דכתבו תלמידי
רבינו יונה [שם ג, א ד"ה ממנין] צמשה [שם מה, א] צירך על הפת
פטר את הפרפרת פירוש ניצלא"ש ופירות וכיוצא בהם כו', ולחמניות
הם ניצלא"ש, וא"כ שמע מינה דפטר להו פת, היינו כשבאין
להמשיך תאות המאכל, דהא פירות על כרחך מיירי בהכי, דאם לא
כן לא פטר להו פת כמו שכתבו [רי"ש] סימן קע"ז. ב"ש דמלתא
כל שאוכל לזון ולתבשיל כמעשה קדירה שקורין עפ"ל פלאד"ן
ופאודל"י פלאד"ן, תמיד מחמת הסעודה הם צאים, אין צריך
לצרך עליהם תוך הסעודה, כי הפירי נעשה תבשיל תוך המוליימת
וקימחא עיקר. ואין להחמיר וליקח קאת תפוחים מצפנים ולצרך
עליה צורא פרי העץ, דהוי ברכה לצטלה, דקימחא עיקר (עיין מה
שכתבתי סימן קע"ז ס"ק ג) (של"ה שער האומות סו, א כלל ד אות ג).
ודבר שצא לקניות, כגון עוגות דקות כעבין יבשין י"ב או מיני
מתקה שכתב סעיף ז', צריכה ברכה ואין הפת פוטרמן, דומיא
לחמניות, ועיין סעיף י"ג בהג"ה מה שכתב. ועיין צ"י סימן
קע"ז [רי"ש קט, א] שיש להרשב"א [שם מה, ז סוף ד"ה הביאו] שיטה
אחרת, אך לא קיימא לן כוותיה: כג ריקקים דקים. דאין
מתכוונים לאכול הרקיקים, רק שעושים הרקיקים שלא יטנפו הידים

כמו בכסנין. כתבתי זאת לפי שראיתי בספר עמק ברכה
[ברכות הנהיג כלל ז סימן ד] בהג"ה שמתלק ציה צין לחמניות וכסנין
וצין פירות, דצפירות אפילו אם אוכל אותם צתוך הסעודה צדריך קניות,
ונקרא שלא מחמת סעודה וצריך ברכה
לפניו. ובכסנין ולחמניות תולה צדעתו, אם אוכל אותם דרך קניות,
וצין דרך צביעה דהוי מחמת סעודה ואין צריך ברכה לפניו. ועיקר
צנינו מלשון הטור שזכר כאן [קמ, ז] ואי אכיל, ולקמן סימן קע"ז [קמ,
ז] גבי פירות זכר הבאה לפניו כו'. ואין צריך לסתור צנין כזה,
ודרך דרש הוא, והרי צ"י [שם] שם שצלי [ה] לקט זכר צאמת הבאה
גם צאלו, וכבר הוכחנו שאין חילוק צתוך הסעודה כלל, דהא
עיקר החלוק שהצי"ף הוא מדאשכתן חילוק לענין לחמניות צין קצב
סעודה או לא, והיינו קציעות סעודה בפני עצמה על זה
צלה פת, אבל לחלק צתוך הסעודה מחמת דעת האוכל זה לא היה
ולא נצרא. וצאמת גם גבי פירות אם אוכל אותם מחמת סעודה
שזה עיקר סעודה שלו, אין צריך לצרך עליהם. וכן גבי אלו, אם הם
עיקר סעודתו ודאי אין צריך לצרך עלייהו. אלא עיקר החילוק
צתרווייהו צין אוכל מעט שאחר צני אדם קוצעים סעודה על זה או
לא. ואין לשמוע (ס"ח) לצטל ברכה צחנס, וקל חומר לעשות ברכה
צחנס גבי פירות אם אוכל אותם דרך קציעות סעודה, לא צקניות.
עוד ראיתי בספר ה"ג"ל [שם] דדוקא על כסנין וואפלאטק"ס יש
לצרך צורא מיני מזונות תוך הסעודה, אבל הו"ץ צלא"ץ"ן שהם דקים
ציותר ומטונגים צשמן ולעולם אין מצרכין עליהם כי אם צורא
מיני מזונות כי אין בהם צורת נהמא, אפילו הכי אין קוצעין ברכה
לעצמן כשבאין צתוך הסעודה, הואיל וציליתן עצה צתחלה ואינם
ממולאים צשום דבר, פת פוטרמן, עכ"ל. ולי נראה דודאי אלו
ההו"ץ"ן צלא"ץ"ן וצלשון מדניות אחרות קורין אותם פריטל"ך, ודאי
דין פת כסנין יש להם, דהא מטונגים צשומן או שאר משקה, וה"ה (ס"ח)
מצרך צורא מיני מזונות לא מטעם שאין [צבה] (ס"ח) צורת לחם כמו
שכתב הוא, דזה ודאי שיש לו צורת לחם, ועל כן פשוט שמי"ץ לצרך
צורא מיני מזונות תוך הסעודה כדין שאר כסנין. (ס"ח) ועיין מה
שאכתבו אי"ה צסימן זה סעיף י"ג [ס"ק יט]: (יא) שפ"ל"ם צמרקחת.
היינו כגון מה שצטונגין צפורים נויא"ט על עיסה, שאין
לצרך על אותה העיסה, אפילו אם אכל הנויא"ט ונשאר העיסה לצדה,
כיון שצבעת אפיה לא נאפה צתורת לחם רק טפל לנויא"ט.
וכעין שכתבתי צסמוך [ס"ק ח] צפת הבא בכסנין. אלא דצוה יש
חילוק, (ו) [ד] כל זמן שאוכל אותה עם הנויא"ט אין מצרך כלל על
העיסה כדין מצרך על העיקר ופוטר הטפל [סימן רד סעיף יב], ואם
אוכל העיסה בפני עצמה מצרך עליה צורא מיני מזונות:

ביאור הגר"א

[כז] ואי אכיל' כו'. שם מ"א ב', ועיין תוספות שם ד"ה אלא כו'. ומה שכתבו
[תוספות] משום דהוי דבר מוצט, היינו לרב ששת, אבל לרב הונא רב נחמן
אין צריך לזה. ושמעין דטעונין ברכה לפנייהם, דבזה לא פליגי:

הגהות רעק"א

(א) (מניא ספ"ה) הנוזרים בסעיף ז' מעונים ברכה. היינו מה דמקרי פת
[כז] אב"ב כו'. כמו שכתוב [ברכות] מ"ד א' הביאו כו' זה הכלל כו':

אוצר מפרשים

בברכת מזונות וברכה מעין שלש, אבל בתוך הסעודה אזלינן להיפך לקולא שזח
לא מקרי פת כסנין אלא פת גמור ויוצא בברכת המוציא שבירך על הפת, ואין
לברך תוך הסעודה אלא על דבר שהוא נחשב כסנין לדברי הכל, ועיין במג"א ס"ק
י"ח: (דניא מרבבה)

יב (מניא ספ"ה) או מיני מתיקה שכתב סעיף ז' צריכה ברכה. ולענ"ד דעל אותן
שהזכירו בסעיף ז' אין לברך תוך הסעודה, דהרי בכל חד מינייהו איכא פלוגתא
אי זה היא פת הבא בכסנין, אלא משום דספק דרבנן לקולא, והיינו באוכל מינייהו
שלא בתוך סעודה אזלינן לקולא שאין צריך לברך המוציא וברכת המזון אלא די